

ANALELE PUTNEI

IV

2008

2

SUMAR

CUVÂNT ÎNAINTE..... 3

CETATEA SUCEVEI – 620 DE ANI DE LA ATESTAREA DOCUMENTARĂ

MARIA MAGDALENA SZÉKELY, Atributele imperiale ale cetății Suceava..... 5

ȘTEFAN S. GOROVEI, Cetatea de scaun a Sucevei. O ipoteză..... 15

ALEXANDRU PÎNZAR, Suceava în imaginarul medieval..... 25

PARASCHIVA-VICTORIA BATARIUC, O locuință din timpul domniei lui Ștefan cel Mare pe Câmpul Șanțurilor de la Suceava – casa din zona B... 51

ȘTEFAN S. GOROVEI, Izvoarele istoriei, istoria izvoarelor. Pisania cu stemă (1492) de la cetatea Sucevei 69

P. P. PANAITESCU (†), Inscripția din 1550 de la cetatea Sucevii..... 85

MĂNĂSTIREA VORONEȚ – 520 DE ANI DE LA SFINȚIRE

ANDREI EȘANU, VALENTINA EȘANU, Pomelnicul Mănăstirii Voroneț.

Studiu și text 91

RESTITUIRI

VALENTINA PELIN, Manuscrise din domnia lui Ștefan cel Mare (II)..... 249

FIȘIER BIBLIOGRAFIC 327

ABREVIERI 329

CUVÂNT ÎNAINTE

Anul 2008 a fost marcat de două aniversări însemnate pentru istoria Moldovei, pe care Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” al Sfintei Mănăstiri Putna a dorit să le celebreze prin publicarea unor studii și izvoare în paginile „Analelor Putnei”. Este vorba, mai întâi, de împlinirea a 620 de ani de la prima atestare documentară a cetății Sucevei și apoi de împlinirea a 520 de ani de la sfințirea Mănăstirii Voroneț.

În grupajul dedicat cetății de scaun a Moldovei, se regăsesc studii mai vechi sau mai noi. Cele semnate de Maria Magdalena Székely (*Atributele imperiale ale cetății Suceava*) și Ștefan S. Gorovei (*Cetatea de scaun a Sucevei. O ipoteză*) au fost, inițial, comunicări prezentate la Simpozionul „Suceava, 1388–2008. Cetatea de scaun a Sucevei – 620” (Suceava, 8 februarie 2008). Studiul lui Ștefan S. Gorovei, *Izvoarele istoriei, istoria izvoarelor. Pisania cu stemă (1492) de la cetatea Sucevei* dezvoltă o comunicare susținută la Simpozionul „Artă și civilizație medievală”, ediția a XIV-a (Suceava, 28 noiembrie 2007). În legătură cu problemele pe care această pisanie le-a pus istoricilor, se recuperează și un text inedit al lui P. P. Panaitescu, mărturie interesantă a eforturilor pe care le presupune cercetarea izvoarelor, dar și îndemn la o meditație serioasă cu privire la abordarea acestora și la erorile posibile – nu întotdeauna inevitabile – în asemenea încercări.

Aniversării Voronețului îi este închinată editarea, de către Andrei Eșanu și Valentina Eșanu, a pomelnicului acestei mănăstiri, în versiunea tradusă, prelucrată și adăugită de arhimandritul Vartolomei Mazereanu, unul dintre cei mai importanți și mai interesanți cărturari ieșiți din Putna în veacul al XVIII-lea. Nădăjduim că publicarea integrală a acestui manuscris (atât în transcriere, cât și în reproduceri fotografice) va putea fi un început bun pentru împlinirea unui proiect inițiat recent în cadrul Centrului „Ștefan cel Mare”, proiect care vizează adunarea, într-un volum sau două, a principalelor pomelnice din Moldova veacurilor XVI–XVIII.

În cadrul rubricii **Restituiri** este inclusă a doua și ultima parte (cea mai consistentă) a studiului răposatei cercetătoare Valentina Pelin, *Manuscrise din domnia lui Ștefan cel Mare*, a cărui publicare a început în „Analele Putnei”, III, 2007, 2, p. 105–122. Deși nedefinitivat pentru tipar de autoarea însăși, acest studiu reprezintă, azi, cea mai întinsă și mai bogată bază de informații și de observații într-un domeniu care rămâne fundamental pentru istoria ctitorului Putnei. El deschide drumul investigații noi, care nu ar trebui să întârzie.

În sfârșit, *Fișierul bibliografic* semnalează articole consacrate domniei lui Ștefan cel Mare, apărute în ultimii ani în publicații teologice.

*

Continuându-și activitatea conform programului propus, Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” a organizat, în anul 2008, o nouă reuniune științifică din seria *Colocviilor Putnei* (VI – Mănăstirea Putna, 9–13 iulie 2008). La închiderea lucrărilor, participanții au efectuat, timp de două zile, o excursie de studii, mergând pe urmele istoriei românești din partea cealaltă a Bucovinei, astăzi în componența Republicii Ucraina.

În condiții grafice de excepție, a apărut prima fasciculă din anul IV (2008) a revistei „Analele Putnei”, cuprinzând comunicările prezentate la *Colocviile Putnei*, V (2007).

REDACTIA

FIȘIER BIBLIOGRAFIC (IV)

Pr. Flavius Cristian ARDELEANU, *Ștefan cel Mare și Sfânt în conștiința Bisericii și neamului nostru*, în **BOR**, CXXII, 2004, 9–12, p. 571–583.

Pr. Gheorghe BRĂDĂȚANU, *Scurt istoric despre anul omagial Ștefan cel Mare și Sfânt*, în „Candela”, XV, 2005, 1–2, p. 11–13.

Pr. Dragoș BUTA, *Marea sărbătoare de la Putna la 500 de ani de la strămutarea la cele veșnice a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare*, în „Candela”, XIV, 2004, 7, p. 17–21.

Acad. Virgil CÂNDEA, *Sfântul Ștefan cel Mare și Sfânt și Creștinătatea*, în **VO**, XVI, 2004, 339–340, p. 6–7.

Comemorarea Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, la 500 de ani de la trecerea sa în veșnicie, în **BOR**, CXXII, 2004, 5–8, p. 152–167.

† DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *Luptător jertfelnic și ctitor darnic. Lucrarea harului în viața Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt*, în **VO**, XVI, 2004, 339–340, p. 4–5.

Idem, *Ștefan cel Mare și Sfânt comemorat omagial la Roma*, în **VO**, XVI, 2004, 345, p. 2; reluat în **BOR**, CXXII, 2004, 9–12, p. 584–586.

Diac. Vasile DEMCIUC, *Cinstire Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt (2 iulie 1504 – 2 iulie 2004). 500 de ani de la strămutarea la cele veșnice*, Suceava, 2004, 52 p.

Valer DORNEANU, *Sfânt, pentru că n-a fost nimic mai presus decât credința sa și puterea salvatoare a lui Dumnezeu*, în **VO**, XVI, 2004, 339–340, p. 10.

Ion ILIESCU, *De o jumătate de mileniu, Ștefan cel Mare și Sfânt continuă să fie viu în sufletul neamului nostru*, în **VO**, XVI, 2004, 339–340, p. 5.

Pr. I. IONESCU, *Ștefan cel Mare și Sfânt. Un vis trăit*, în **BOR**, CXXII, 2004, 5–8, p. 316.

Dumitru IRIMIA, *Inima întregii țări a bătut la Putna*, în **VO**, XVI, 2004, 339–340, p. 2–3.

Pr. Constantin LEONTE, *Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt – prinos de cinstire*, în **BOR**, CXXII, 2004, 5–8, p. 290–299.

Prof. Alexandru LIGOR, *Cărturari ortodocși moldoveni și munteni, clerici și laici, din secolele XV–XVIII, despre Ștefan cel Mare și Sfânt*, în **BOR**, CXXI, 2003, 7–12, p. 364–373.

Pr. Ilie MACAR, *Conștiința identității spirituale a Voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt – Model de urmat pentru noi cei de azi*, în „Candela”, XIV, 2004, 7, p. 30–32.

Înv. Anca MOISIUC, *Ștefan cel Mare – 500 de ani de istorie*, în „Candela”, XIV, 2004, 7, p. 40.

Pr. Ioan MOLDOVEANU, *Ce l-a impus pe Ștefan cel Mare și Sfânt în conștiința națională ? Câteva aspecte*, în „Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă «Patriarhul Justinian» din București”, V, 2004–2005, p. 211–226.

Ciprian Vasile OLENICI, *Sfântul Ștefan cel Mare, purtător al darului lui Dumnezeu: biruința*, în „Candela”, XIV, 2004, 7, p. 32–34.

Oana ONISIM, *Ștefan cel Mare în legendă. Urmele voievodului în ctitorii*, în „Candela”, XIII, 2003, 9–10, p. 14–15.

Eadem, *Ștefan cel Mare în opera lui Barbu Ștefănescu Delavrancea*, în „Candela”, XIV, 2004, 7, p. 41.

Eadem, *Ștefan cel Mare în opera lui Mihai Eminescu*, în „Candela”, XIV, 2004, 3–4, p. 36–37.

Adrian PÂNTEA, *Pelerinaj la mormântul Sfântului Ștefan cel Mare la Putna*, în **VO**, XVI, 2004, 338, p. 2.

† PIMEN, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, *Marea sărbătoare de la Putna. 500 de ani de la strămutarea la cele veșnice a Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt. Argument*, în „Candela”, XIV, 2004, 7, p. 3–7.

Prof. Cecilia POPESCU-LATIȘ, *Evocarea Sfântului Voievod Ștefan cel Mare în creația eminesciană*, în „Candela”, XIV, 2004, 7, p. 27–29.

Prof. Adrian POPOVICI, *Europa creștină în vremea domniei lui Ștefan Vodă: realități politice de la Atlantic la Urali*, în „Candela”, XIV, 2004, 7, p. 37–38.

Prof. Vasile ROBCIUC, *Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, omagiat la Moinești*, în **VO**, XVI, 2004, 339–340, p. 9; reluat în **BOR**, CXXII, 2004, 5–8, p. 168–170.

Pr. Augustin RUSU, *Anul omagial Sfântul Voievod Ștefan cel Mare (1504–2004)*, în **BOR**, CXXII, 2004, 5–8, p. 3–30.

Pr. Marian SAVA, *Câteva temeuri ale canonizării Voievodului Ștefan cel Mare*, în **VO**, XVI, 2004, 342, p. 4.

Soarele Moldovei în memoria cărții de citire, Suceava, 2004, 100 p.

Ștefan cel Mare și Sfânt, icoană a neamului românesc, în **VO**, XVI, 2004, 330–331, p. 3.

† TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Cuvânt la Sfânta Liturghie de la Mănăstirea Putna cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la trecerea la cele veșnice a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare*, în „Candela”, XIV, 2004, 7, p. 14–17.

Idem, *Mare apărător al creștinătății*, în „Ortodoxia”, LV, 2004, 3–4, p. 3–6.

Prof. Virgiliu THEODORESCU, *Întru cinstirea lui Ștefan cel Mare și Sfânt*, în **BOR**, CXXII, 2004, 5–8, p. 317–319.

Acad. Răzvan THEODORESCU, *Ștefan a însemnat o lungă și fertilă domnie*, în **VO**, XVI, 2004, 339–340, p. 8.

Gheorghe VASILESCU, *Comemorarea Sfântului Voievod Ștefan cel Mare la Patriarhia Română*, în **VO**, XVI, 2004, 338, p. 1–3.

Idem, *Mănăstirile și bisericile lui Ștefan cel Mare*, în **BOR**, CXXII, 2004, 5–8, p. 300–315.

(Alexandru Prelipcean)